

νηθέντες ἐπὶ τοῦ θρόνου, δύνανται ἠττηθέντες εἰκοσάκις, πάλιν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πρωτεύουσάν των· ἀλλ' ἐγὼ ἀδύνατος εἶμι διότι εἶμαι στρατιώτης εὐνοηθεὶς ὑπὸ τῆς τύχης. Ἡ ἐξουσία μου δὲν θέλει ἐπιζήσει τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν θὰ ἔπαυον ὢν ἰσχυρὸς καὶ κατὰ συνέπειαν σεβαστός (1) Διέπραξα μέγα ἀτυχία, μὴ ὑπολογίσας τί μ' ἐστοίχισε στρατὸς, ὠραιότερον τοιοῦτου οὐδεὶς ποτε εἶδεν. Εἶμαι ἱκανὸς νὰ μάχωμαι κατὰ τὸν ἄνθρωπον, οὐχὶ ὅμως καὶ κατὰ τῶν στοιχείων· τὸ ψῦχος μὲν ἐπέκρινε, μὲ κατέστρεψεν. Ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ νυκτὶ ἀπώλεσα τριάκοντα χιλιάδας ἵππων. Ἀπώλεσα, πλὴν τῆς τιμῆς καὶ τῆς συνειδήσεως ἐκείνου, ὅπερ ὀφείλω εἰς γενναῖον λαόν, ὅστις μεθ' ὅλας αἰτιάσεις τὰς ἀνηκούστους ἀποτυχίας, μοὶ παρέσχε νέας ἐνδείξεις ἀφοσιώσεώς του καὶ τῆς πεποιθήσεως, ἣν ἔχει, ὅτι μόνος δύναμαι νὰ τὸν κυβερνῶ. Ἐπανώρθωσα τὰς ζημίας τοῦ πατρῴου θρόνου· ἔτους· ἴδατε τὸν στρατὸν μου μετὰ τὰς μάχας, εἰς τὴν ἰσχυροτάτην δισα. Θὰ τὸν ἐπιθεωρήσω ἐνώπιόν σου.

— Καὶ ἐν τούτοις, τῷ ἀπεκρίθην, αὐτὸς ὁ στρατὸς εἶναι ἐπιθυμῶν τὴν εἰρήνην.

— Οὐχί, δὲν εἶνε ὁ στρατὸς, εἶπεν ὁ Ναπολέων διακόψας μετὰ ζωηρότητος, ἀλλ' οἱ στρατηγοί μου, οἵτινες ποθοῦσι τὴν εἰρήνην. Δὲν ἔχω πλέον στρατηγούς, τὸ ψῦχος τῆς Μόσχας τὸν ἐξελεύρισεν. Εἶδον τοὺς ἀνδρειοτέρους νὰ κλαίωσιν ὡς πάλιν. Κατεστράφησαν φυσικῶς τε καὶ ἠθικῶς. Πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν ἡδυνάμην ἔτι νὰ συνάψω εἰρήνην· ἀλλὰ σήμερον μοὶ εἶνε ἀδύνατον.

(1) Ὁπόση ἀλήθεια ἐνυπάρχει εἰς τοὺς πικροὺς τούτους λόγους τοῦ κατακτητοῦ! Τῷ ὄντι ἀπώλεσας τὴν ἰσχύον, ἀπώλεσας καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἦν ὑπὲρ πάντι ἄλλο εἶχε· διότι ἡ σκεπτικὴ καρδία του εἰς μηδὲν ἐλογίζετο τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων. Κατὰ τὴν ἀκαταστάσιν, προσέτιμα ν' ἀρχῆ μάλλον ἢ ν' ἀγαπάται. Καὶ ὅμως ἐὰν εὔρε παρηγορίαν τινὰ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου, εἶπε αὐτὴ εἰς τὴν χεῖρ τῶν ὀλίγων ἐκείνων φίλων, οἵτινες ἐν τῇ ἐπιθανάτῳ ἀφοσιώσιν τὸν περιεστοίχισαν τὴν νεκρικὴν του κλίνην. Σ.Μ.